

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Journalen van Gedaene Tochten - Cod. Karlsruhe 479

Gysels, Artus

[s.l.], 1638

Anno 1634

[urn:nbn:de:bsz:31-145088](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-145088)

5

Journal door d. Hr. —
Amolt. Gysels Ordinaris.
Rardt. van India Oud Gouverneur over
de Quantoren van Amboyna, Ende jegen,
Boordic als commissaris gevestuurt,
Oud Amboyna Ende Banda Geduyrende.
Ghemelte voyagie met het Schip Buerck
De Jachten, Wreps, Batavia, Soerjyn,
Negerpatan, De Maen ende Sterre
Niffens, Toer Sijl Caloussen, over
gepasseerde genoteert, —

Int Schip Buerck, Aij 5: Visum
Aij 34: —

Sijn smorgens voordachs met de boungenomineerde vloote
vande Reede voor Batavia gelijckelijck. t' Sijl gegaen,
deden den Cours N. Oost aen, Tegen den avont crigen
Stille, met se loon aridit, —

Latte vitatie, soo veel mogelijk, van alle disordren die
in de vloot Soudeu mogen ontstaen, hebben goet gevonden
ien Limbriest te formeeren, en noc zojs deden de respect
Jachten ien afschrift der silvir totesinden, synde
den Inhouit alst volcht, —

Sijn Briefvbaarnae
kun die overru sideu vant schip
Duyren de Jachten Wreps, Bata
Soerjyn, Negerpatan, de Maen en
sterre —

Stille gedurende de Sevoyagie naar
Amboyna. onder Commandement
van Ed. Hier Artus Gijfels Ordmari
Raadt van India, ende oudt gouverneur
sullen hebben te Reguleren, —

Derstelyck sullen vier bandt, ende by gebuurte Schip-
Gueren ende Jacht wissel vier voeren, ende soo
danige ordre houden dat altyt op den traechsten van sigla
sijl gemaccht werde, om alsoo de vloot diste biter
by den anderen te houden,

Item sullen van gelycken de Respective Jachten, wijt
oock soude mogen wesen hun niet veruordren des nachts
de vier voerder wort by te seylen, oft achter te lachten
veel min Coers te veranderen, op de verburte van
Christien Realen van 8. ten lasten vanden schipper ofte
Stierman in wiens wacht. die faulte sal gecommittiert
syn, —

Maer soo den vier voerder des nachts door Contrarie wind
ofte ander sinte getaden vordt te winden sal twee voeren
houden den anderen op de Compangie op steecken. ende niet
heel na by den anderen synde, een seboot seuten twilck
gesien ofte gehoort, sullen d' Andere Jachten vier oock
den vier achter op de Compangie soo lange t si lue-
behoorlyck een gesien worden stoonen, —

By onstunich weder, Travados, ofte Caken, sal den vier
man twee voeren neffens den anderen ende d' ander
Jachten vier een vier op de Compangie aen steecken,

Soe Ymandt vande vloot demijb Landt ofte drochte
in See vermoede ofte gewact wiert, daer door de Jachte
Eemige

6
Enige Perijckelen Conden onder Vorpen sijn, Salmen
by nachtdatelijck ouer staech Smitru den Schoot schieten
en een vier mede Besaens Mats hangen, by dage
een prince vlagge laeten wijen ende an schoot
schieten om alfoomalanderen te waersehouwen, —

Oft gebeurde twelck Godt verhoede Enich Jacht vande
vloot noot toe quame tubare leekagie brandt ofte ander:
sints sal by dage een Rolle doech nyttide Mats laeten.
Wijen ende den schoot schieten by nacht insgelijck een
schoot schieten ende een vier acnde groote stinghe —

Brengen, —

So Ymandt vande vloot Enijge Joncken ofte ander
waertijck gewaer wiert sal by nacht daer aff datech,
sijn doen met Blickvieren, ende by dage een Prince
vlagge achter aff laeten wijen, —

D' Ouerhoofden vande Meer gemelte Jachten sullen haer
schuyten boots ofte waertijck Behoortijck prepareren
ende t' allen tyden slachwaerdich houden, voornement
dat de Sloep ende Boot vant Jacht Wespe met
Prince stukjens ende steen stukken gearmeert
worden om by alle voor vallende Decagie de Si lue
te Mogen gebruycken. Sullen mede sorge dragen dat
alle mede gegeven Bylen, ende Parangs, gesteebt en
naer Eysch veerdich gemaeckt worden, —

By Alden Enich Jacht ofte Jachten door storm
ofte ander Insidenten vande vloot quamen te
waeren, sullen volgens ordonnaris Cours haer voyagie
sien te veruorderen tot tuschen d' Eylanden van —

Bonraue

Bouvaïw ende Amblaw, Ten aensien t' Eylant
Boutow beoefen sullen aendoen, Aen amblaw siere,
belijck by de nederlanders vernemende waerde Negeris
glat geligen sij daer de vloote wederom sal aen,
getroffen worden,

Wanneer d' Amiraal Een witte vlagge
laet achter aft wajen sullen d' offeschoepen vande
Respective Jachten aen boort comen,

Item Wanneer den Amiraal de Prinsse vlagge
achter aft, ende een topstander aen de Besaens roe
wayt sullen nevens de voorsel oerhoofden den
stierluyden daer mede aen boort vanden Amiraal
vervoigen,

Actum t' Schijp Buijren datum
ut supra

Dij 6 Dito. des Middaigs, Boornkens Eylanden ontrent
N. Oost twee mylen van ons gesadt, de somdt W. N.
W. des Avonts hadden Buijre weder met slach
Regen, ende Westen Wind.

Dij 7 Dito. Di den ons Cours met een West ende
L. Westen Wind doe wij nich loelc Lange de Javan
Cust, O. ten L. aen, Des Middaigs hadden Tengael
L. ten O. in distantie 6 $\frac{1}{2}$ Myl van ons, met top,
seyl loelc, ende se soon weder.

Dij 8 Dito. Di den ons Cours langs de voozel Cust
Oost ende oost ten Luyen aen, Des Middaigs hadden
Crime Java $\frac{1}{2}$ Myl noorden van ons vuerpen groot

of.

Op 30: a 30: vadem, De Wint als vooren doel.
weymich loest met Saden Regen

Wij gditte Riscontrerden Mit de vloote secker.
Joncken, & welck by t Jaest de Maen verpriedt
ende d'opperhoopen daer af door den Capt. Pieter Lucas
allhier aen boort gebracht synde, Vername n tselue
te comen van grissi Jortban met intentie naer Bat^t.
te Sijlen de Ladinge was ontrent 32 Lasten Soudt
3 Lasten Rys, Rottangh gesouten oft gedroogde vis
ende ander smijsteringe, Verclaerden groote onlust by
de Javanen, oermits het Exploijt vand h: Lodensteyn
Langs de Javacense Cust) wt gestaen Gadden, doe dat
naer verscheyden gealligierde Excusatie wederom
gelargiert waeren, Dit Joncken ontrent voor 3^{en}
Maent van Batavia versijlt, was by den Capt. van
de Japonders aldaer onder op sict van secker Japonder
gequipert, desen Japonder nu aen boord comende
heeft met veel Circumstantien out de Chinesen die
de Joncken dire geerde, clacsten, geïnstituert daer
toe tendende dat dit Chinesen in geenen deelen
de reys mit Batavia te vervorderen gemincert
waeren, maer viel ver naer Japana oft Ceribon,
alwaer den principales Chineses getrouwt was
met de Joncke te loopen, waer door ^{van} dat behalven
ander te ontstaen onheylende principalen Preder.
van syn Competent soude gesrijft Plijven,
Versoekende dat hem toe preventie van t gemelte
moeste assistentie geprestert warden mits den a twee
der de principale B: Hamers vande Jonck liegende
wiltke clacsten, versoeck, inde debatten, daer op
gevallen, by ons geexamintert synde, den Japander
toe gestaen hebben dat den principalen Chineses oft
Twee

I wel Ander in syn plaats (Alts de selve van virtualie versien
sal vermogen ahet Jacobs de Maen over te setten Ende Voorts den
Cap: Lucie Lucas. t' effect van dien gelast
Brevin in stilte tuschen de voorsz. Eylanden, ende boeck van
Gapara des Middaechs liep de wind oostelyck met slappe
Topsyels coelte, Der halven t' Lee waerts oiter wuden, met
schoon weder, —

Dij 10 doto. Weder ende vromt afvooren doe s met betogen lucht tot
Regen geneijst het meer gemelte Eylanden den was oostelyck
in instantie 5 Mylen van ons, —

Dij 11 doto. Met een N: O: ten O: Coers 2 Mylen geseylt de wind S:
O: ende O: L: O: doos slappe coelte, dan alsoo westelyck liep,
leydent L: O: ten O: over, daer naer Luydelyck, afvooren
met weynich coelte, —

Dij 12 doto. Geseylt 14 Mylen den Coers O: L: O: Des Middaechs
shadden het Eylandt Luboc L: ten Wisten 3 Mylen van
ons, der wind variabel, met harden Regen, Ende Luyden
lucht, —

Dij 13 doto. Des Middaechs met een Oost wyl soo duydelijcken ganch
6 Mylen geavanceert, weder ende vromt als vooren doe s
weynich coelte, —

Dij 14 doto. Des Middaechs hadden met een oosten Coers nach gissingh
7 mylen geseylt, weder ende vromt afvooren Des na
middaechs sagen het Eylandt Salambo. O: ten L:
7 Mylen van ons, het voorige weder noch continueeren.

Dij 15 doto. Des smorgens hadden het voorsz. Eylandt in
distantie 5 mylen N: N: W: van ons, die Coers
O: ten Luyden des Middaechs gisten de Luyt pool 6 gra
30 Menuyten ver sevin te hebben, vromt ende weder
afvooren, —

Dij 16 doto. hadden noch variable winden, doch meest stilte met
Regen vermengt, Des Middaechs hadden 5 graden 50
Minuyten hoogte, Na middaechs sagen het Eylandt Paulo
laet 5 1/2 Myl N: O: van ons, deden den Coers O: ten
L: aen met Luyden weder, dient p: Memorie
dat.

8
Dat. tot. Noch toe door de Stroom gestadich om de Noort
sijn getrokken.

Op 17 dito des middachs, t voors. ³ Eyslandt ontrent 3 Mylen
N: ten Westen van ons gehad, Dreeven met variable
Winden meest in stilte.

Op 18 dito: ³ Weder. Ende wint alsoor. Meer gemelte Eyslandt.
was in Distantie 5. mylen van ons,

Op 19 dito. hadden met variable wint, des Nachts niet gevorderd
maer meest in stilte gedreven, des Middachs bevonden
5 graden 30. Menuyten. hoerste d: Eyslanden van NUSA,
SIRA Sagen in Distantie 4 1/2 Mylen O: ten Zuiden van
ons, dese Eyslanden sijn laag land met geboomte besit,
van deselve Strecht den Ruyt, O: ten Noorden ende
West ten Zuiden ontrent 2 Mylen Zynde daer ontgint
10: 12: a: 14 vadem diepte, met harden grond.

Op 20 dito. Het. voorige weder ende wint. Continueerde. Sagen
de oostelyke Eyslandkens van Nadasyra N: O: ontren
4 Mylen Van ons, Dese Eyslandkens verthoonen haer
Swermt getal mede laag landt, de diepte daer
ontrent Zynde 30: a 36: vadem wange - grond
Deden ons Cours Oten L: ende O: L: Oost aen,

Op 21 dito. Des Morgens hadden d: Eyslanden van Mattasya
N: O: ontrent een Myl van ons, Dese Eyslanden Zynde als
de voorige mede laag landt met geringe geboomte,
verthoont haer in vier Eyslanden de diepte was hier
ontrent 8: 10: a 16 vadem steenige grond, deden ons
Cours met slappe topsijls coelte L: O: ten Oosten
aen des Middachs waeren op de hoogte van 5 graden
40 Menuyten, Sijens den avond in distantie van
ontrent 4 Mylen. Sagen. N: O: van ons d: Eyslanden
SALMO. bevonde ontrent 10: 12: 14: a 15: vadem

Wange grond

Wasige grondt, Om te Procter. ouer de Lange droogte geraken,
deden ons louts Oude Oude Luyden. aen, soo dat de silve naer
Somesedyn paddiden de wint westelyck met slappe Topsyts
Coelte,

Op 22 Desember: des Morgens lach de Luythorck van Macassar
da mylen. O: ten N: van ons, Of dat sagen wy een Jonck
Doostwaerts van ons, welck door de Jachtker vervolcht,
ende bynt lych des avonts doort Jacht de Sterre achter
haelt is, doch was het volck intyt gevlucht met haer
Olyen vaertuych, Welck tot Schuytien vant Jacht lottelyn
met 6 M'isquettiers gemant vermeende t'attaqueren —
wiert met d'argie van da 9 Rours oft m'isquetten —
geresistert, soo dat daet doot te retirereren genootsabet
wiert, hadden de wint westelyck met weynich Coelte —
doch schoon weder,

Op 23 dato hebben t' gemelte Veroveret Jonckken doen ontladen, en
daer in 18 packens Catoene gaeren, 6 dito in Cam madura
ende 2: Sacken rys bevonden, Welcken rys in de sloot om
gedwelt, Endet Catoene gaeren ende l'eeden tot naerder
Dispositie, mit Schip Bouyren ouer genomen is des middachs.
Hadden den hock van Macassar ontrent 3 Mylen N:
van ons, wint ende weder als vooren,

Op 24 dato: Driewin Meest in stilte met variabile wint ende
Regenachtich weder,
Op dato vront goet, den Cap: Hierick Robbirtyn en
Christaet Nicolais de wint geassisteert met den Luyden:
Cavalrae de Riviera naer dit Jacht wees aen d' d
gouverneur. Deutlicum te Commiteeren —
Jende syne E. advijs ouer myn Intentie te vernemen —
Namentlyck

Dat, ten Aensien ons ten hoogsten gelegen is, vanden
standt soo van Ambogna selfs, als d' Eylanden Bourno
ende Amblaw so haest mogelyck syn onderricht
goet vront waameer ontrent Bouton Sullen gekom
syn een Jacht. Ende indie Quartalen er vaeren spon
van.

9
Van de vloot naer Gemelde Eylanden voor uyt te sienden
op dat, met te minder verleyt, informatie mogen Bekom
komende sulcx gevoegelyck gese bieden, door dien de
jaesten ongelyclyck ons mit siglen overtreffen, ende dien
volgende daer door sig sal gewonnen worden,

Den Anderen dat by gelijcken middel in meeninge was het
Eylant Bouras situatic spersetlyck te doen onder
soeken den accusien der meerdet in de Caert seydt, oock
onbekent, wat Bayen Boosten ofte Creecken, tot onder
hout ende versc huyssingh van des vijandts vaertuyts op
t selue syn gelogen,

Geseyde geconmitteerden hebben gerapporteert dat d. C.
Druetum suez met myn meeninge t'eenmael confr,
mide, at stende t' Effect van dien tot by sonderer dienst
van d. C. Comp. te sullen strecken,

Op 25 des mēts, den Euen des Morgens, alsvoren noch in stilte
tusschen het Eylant Salajer: ende Landt van Macass
Des Middaets lagen de Eylandkens mit gade ontrent $2\frac{1}{2}$
mylen oostelyck van ons, Tegen den Avont creegen
een wijmich coelt uyt den westen hadden tusschen dese
Landen dwep Water,

Op 26 dito des Nachts waeren met den westelycke wint
Salajer gepasseert Ende hadde smiddaets t'voor t' d.
Eylant in distantie ontrent $7\frac{1}{2}$ mylen O: ten Luyden
van ons deden ons Cours O: ten Luyden aer, Des avonts
lagh het Eylant Sombryna: O: ten Noorden van
ons ontrent 9 Mylen,

Op 27 dito. Des middaets was den oostelycken hoek van
Combaina N: O: ten O: ontrent $4\frac{1}{2}$ mylen van ons
Cours en windt alsvoren, met slappie topsyts coelt
ende somtyts hadden Rigen des avonts sagen de
Eylant Boutton oost van ons, vonds goede det
halven

Salvo (met Communicatie van d' E. heer Deutecum)
den Luytenant walraven de Riviere (voor desen een geruymen
tyt in Amboyna geresideert hebbende, tot effect van geen
in dato 24 desis geresolviert was met het Jaacht de
Sterre Swelsch door gebrek van water een leggeruyt
Het Jaacht Cotchyn (edmeerden) te deponse seeren, sics
Reguleerende naer d' Onderstaende, —

Instructie voor d' E. —
Walraven de Riviere, Luytenant
van de vloot met de Jaacht de Sterre
naer d' Eylanden van Bouru ende
Amblanuw voor uyt vertrek kende.

Wisoo verstaen, ten duiste van d' E. Comp^e. nodig te sijn
dat soo haest mogelijk (selvs voor d' advenu van de vloot
soo vanden standt van Amboyna selvs, als d' Eylanden Bouru
ende Amblanuw behoortlyck gemformeert werden, op dat
t' gerequireerde met minder verletz van tyt ende beter
Fundament maes witten gesstructureert

Wenden goet, het Jaacht de Sterre, als een van de besigt
van de vloot voor uyt naer gemelte Eylanden ten
Junc voorsz t' Ordmeeren —

Daer Benessius v. E. die door lange Residentie
de gelegentheyt van d' Amboynese quartieren besoot
bewast te sijn, te belasten, t' geen aldaer wt cracht
d' Instructie veroyse st' verruyt te werden —

Dit Salvo sal v. E. met gemelte Jaacht de Sterre, sijn
Reyse datelyck naer Amblanuw vervorderen, met het
selve voot de Negerie ten Anker loopen
Alvbaer. quarriereert synde, sal v. E. den Corporaal
schott aen boort ontbieden, sonder dat v. E. besoeft
aenlant te gaen of de Seuyt arvoaerts te sinnen, —
maer sal gemelte Citatie door der inwoonderen vaer,
tuyt v. E. gesiedde Ten aen sijn ons by dese gelegent-
heyt —

dyt op geen Moeren hebben te vertrouwen,

By den Corporaet secht sal V. E. sus onder denstant
van Amboyna perfectelyck informeerden, ende van
alles ons behoortlyck rapport doen, op dat ons des noots.
synde, te haestiger naer Amboyna mogen verwoegen
Soe V. E. verstaet den standt van Amboyna redelyck
te syn, sal V. E. by gemelten secht vernehmen waar
ontrent oft op Lomiette ende Wassamma des oock van
daer wt de Boest van Caely den yge Nagelbossen syn,
Vider staet inquireren oft d' Inwoonders van Besaulo
alhoes gemelincert syn om gemelte plaetsen vyantelyck
aen te tasten gelijck voort des in die maect op ons
gebben ver soe st,

Daer toe genegen synde mosten haer des syn secret Goude
ende ons inder haest met haer Corcorren te gemoot
comen,

Doe I by alden de gemelte Negerien geen Nagelen hebben
is best geraden dat die vals niet onder leyt of vermaen,
gedaen wardt, Maer dat vruiden Polynen, om ons
van haer op ander plaetse te dienen, als die van
Amblauw in tot loogt treckende tot impediment
soude strecken om haer maect in Amboyna te gebruycken,

Vit dits sal V. E. sus informeerden haer met haer
daer minwer Corcorren staet oft geroet syn ofte niet
Ende de sacke soo vbtvallende, dat haer dienste
in Bourso niet van doen gebben, sal V. E. haer aen
presten, met haer maect naer amboyna te komen
ende ten langsten binnen acht a tien dagen ons te
volgen,

Effect van t Bouen gemelte soo spoedies
mogelijck wort V. E. ten soe stien gerecommandert
ende geleest Ende naer gedane sacke des, alle vlyt
aen te winden ons wederom te Rescontrieren, op
dat

11
Ondertint dit Eylant Bourso gecomen synde sult alle
de voer doen de Noort west Boeck aen Boort te loopen
alwaer de Negerie Tomao gelegen is, niet tegenstaende
de silve Noordelycklyc mede passact ngt gedruyght
wort.

Nach t'arrivement daer sal of voorts lange het
Eylant lieken van alle Bayen, Boesten, Creeken
Creeken inspectie nemen, ende de strekkinge der silve
perfectelyck adnotieren op dat daer aff correcte
Situatie bekomen mogin waer mede d' Compagnie
vrent geschieden sal.

Dit ondersoek seridelijck te doen wort of ten
sooosten gercommandiert ende gelastet niet alleen
ten aensien bouen gemelt, Maer oock om wilscheppe,
lyck acstinge te nemen oft in geseyde Bayen Boesten
des. Niet bequamen gelegentsejt is om macassarische
Joncken daer in te konnen gebiret werden.

In gevallen of Comitee Macassis oft ander vrent
Kwartnye st quame te Rescontreren, sult volgens
de generacie Ordre, de voer doen t' silve te bimac stige
andersins, by inconvement, ons sito daer aff verwilligen
I' wilek wy sustineren, gevoegelyck sal comen
geschieden, Ten aensien met de vloot langs t'voorde
Eylant met Duyten of gesiest vermeenen te
loopen

Ende op dat alles te Dortet mocht Effectueren vonden
goet dat tot of gebruyck de sloep want sechp buyten.
met of seylen sal synde de silve vbt den Eynde
met ses mannen en virtualie vort acht dagen vrsits
oock met twee mitale pince, en sooveel steen
strucken gearmeert, of kan de silven voorts naer bevoor
mannen

Mannen, t wiffte niet oft sel by dese Occasie dinsten
Lyn, —

Wy gebieden wil Expresslyck, dat v l geen vaer,
tuyt s t sy de edaloup, ofte boot, sult l aenlant
kōmen, onder wat pretext het saide mogen wesen) also
d' Ervarint seyt leert dat vrsedige ongelucken daer
wt ontstaen Lyn, —

Van d' Inwoonders met prauwen aen Boort (omend)
sal v l kōmen vernemen oft el nich vordint vaertuyt
Ergens moet vrsedoolen Lyn, Bi loof vrichlyck
een se hinc kagie den geenen die d aen wysinge daer
aft willen doen, vertronwen dat v l sullen by dien
wets wil goede naric stinge be kōmen

Nacht verrichten van d' Inhoud deser Instructie
sullen v l sics wederom naer de vloot vervoegen
de welke by Amblauw oft onder den oost boeck van
Bours sal aen te treffen Lyn —

Actum met se die Buysen, ontrent
Bouton, desen xxviii^m Decembris 1634.

Dij 9 Octo. Dis Middacers was den hoek van de dwalbag
4 $\frac{1}{2}$ mylen in distantie N: O: van ons, het vorige
weder continuerte, Te weten stilte, Regen
ende variable wint, s' Naes hadden den voor
ziden hoek ontrent 1 $\frac{1}{2}$ myl Noortwaerts van
ons leggende, —

Wy 30 dito Dis Middacers lagen d' Eylanden Soucan Besso
L: L: Oost ontrent 4 mylen, des na middacers
breef de wint L: W: met sarte koelte, daer naer
noordelyck met stilte, summa variabel weder, —

12

Op 31 December des Middags hadden de hoogte van 5 graden —
de wind variabel met stilte daernaer liep de Wind N: W:
met Topseyls loolte, deden ons Cours N: O: ten oosten aen

Op 1ste January 1635:

hadden de toogen Lust, gisten te Lyn op de hoogte van —
4 Graaden 15 (menüyten, maecten Reequiemgh met den
voorigen Cours 15 Mylen geavanceert te Lyn, de
Wind Westelyc

Op 2de dito Des smorgens hadden de Z: West doch van't Eylt
Boord 6 Mylen Oost van ons, Ende den hoogen Berg
op het West Eynd N: N: O: ontrent 6 Mylen, des
namiddags sagen het Eylant Amblaueu ontrent 8
mylen Oostwaerts van ons, de Wind alvoorren, met
Topseyls loolte,

Op 3de dito. Overen in stilte, het Eylant Amblaueu sac 8 N: O: Ende
O: N: O: dryc of 4 Mylen van ons, met dampieel ebede
des namiddags, sagen dat het Jacst de Sterre van het
Eylant Amblaueu syn Lust deed by ons te comen
der Galuen de Galoupe van Wesp derwaerts aen
sonden, om des teer tydinge te Loflamen, de Welcke
na Middernacht sonder t Jacst aen getroffen te Sibby
Retournerde

Op 4de dito. Des Morgens Arriverde inde vloot t Jacst de star,
Ende quam den Luytenant de Revuere, met de sloupe
van Wesp aen boort, mede bringende den orangg:
Samman, van Amblaueu, de Welck door d^e Gouverni
vanden heuvel derwaerts gesonden was, om fonder
staen, In wat manieren de Noort aen de nederlan
ende Chinees aldaer gecommittiert, moest toe
gegaen Lyn, Des verclaert ons dat naer alle
Informatie

Informatie die heeft toe komen komen, t'selue gescreet
 Lyn door d'Indictie van den Singadi, Lomiette, de welck
 tot Effect van gemelte Exployt. Modern. Movet. synde
 t'hoofd der Olifias, heeft gebruycht, in voegen dat van
 Lamiette, Waysamma. ende ander plactse op Bouro,
 met vaertuyck by nacht gelandet, den Corporaal
 Sedott neffens noch drye Nederlanders ende Een-
 Chincies smoort, de hoofden mede genomen, ende de
 luc samen mede Boomen opgehangen hebben,
 verstaert voorts den voorsz. orangg: dat geen
 van die van Amblauw, soo veel heeft vernemen
 konnen, aent gemelte seijt handedich syn geweest
 Ende souden de Negetien Bawebora, Koan, Lomoy,
 Salasie, Lopsiellie, Massa boy, ende Bocthot, doch
 voornemintlyck den Orangg: van Salasie, Kachibi,
 neko, naer dat aen hem verstaerden, Een groot-
 misnodigen mit selue se wypen. —

Alsoe wel ons nytterste de voir deden om onse Instru-
 te voltrecken syn nochtans eensdeels door Calmjet
 ende anderdeels door harde Noorde Winden, bilet
 geworden ter geordmeerde Plactse als Lomiette
 oft Waysamma te komen konnen, Immers soo
 weynich konde besyde het Eylant Amblauw
 daer andersints met Saloupen ende Boots de foreor
 in yll hadden verhoopt aff te setten, doch alsoo
 gantse om de Zuyt ewich gedreveln, syn derhalven
 genootsaecke geweest om geen tyt te versuymen
 onse Reyse recht door naer Amboyne te verworden
 te meer alsoo van meer gemelt Orangg: verstandt
 dat den heer gouverneur van heuveel met den
 hongie Cordeorden mit Bonghet van desember
 Larique gepasseert was, Alsoe ff. Resolutie
 daer ouer genomen selve hande. —

Otto Barntsz^{de} schipper opt Jaacht de Maer,
 Raportteert van d'onderomminge der Luyt lust van
 Bourro, dat veel ende vrese heyde Rivieren Bodquaem
 om Joncken te Kommen gebergt werden alsoock com-
 munitryt om v'water te haelen aengetroffen hadt
 synde te sijn by d'afteyke kminge des selfs door voorsz
 Otto Barntsz^{de} gedaen, —

Des Avonts verwieken met een harde Noorde Wint
 by Luyden t'gadt van Amboyna, hebbende maer 2: a 3:
 se deepen mit gesiebt. der halven weder naer amblau
 Ouerwinden nyet sonder groot alteratie, alsoo gantsch-
 gien voordel Bespeuten konden, hadden t' Jaacht
 Lotteijn (4 welck door Leekagie a. d. v. stercken in t' E. t.
 maet prompten, met het Jaacht Negapatam in Lij en
 weesp te Loefwaert van ons, —

Op 5 Jan. Des smorgens de Wint evenzaren Continueren:
 Leydent weder ouer naer de wal, en Godt loff de
 Stroom tot ons voordel Leekemende, syn soo goet
 geavanceert dat Larjeque Beseylden, het Jaacht
 Battavia, quam ginode samen Conyten Hoop, alder
 by ons des namiddaels syn gelucklyck mit gadt
 van Amboyna gelopen, om de boeck von het
 Jaecht de staer sulde, sulcx dat des avonts noch voor
 het castiel victoria ten anker quam doen is
 voorsz Jaacht Battavia, Leenden den hoek van
 Rossinive gedreven, inde gants Conyten gacets.
 geraecht

Op 6 Dit smorgens voor het Jaacht Battavia beducht
 Lynde, ten aensien, Conyten gacets en niet v'bol van
 water versien was, oock twyffelend, oft het gadt t'elinge
 tyde sal kommen Beseylen, hebben met communicatie van
 D. P.

Swet
 rlet
 ynde
 van
 ro,
 de
 en
 est
 y,
 r
 be,
 en
 strn,
 t
 a
 cor
 n
 derts
 indt
 e
 ley
 luti

D. E. Heer Deutloou, in aller haest het Jacht de sterre
en de schaloupe van Louren, met enige Leggers Water,
verwaerts aen gescheekt, met ordre dat alle de soldaten
van voorts Jacht lusten ende herwaerts aen Buelgts
solden, voorts schipper Frans Hendricksz (valde, syn
uyterste de voir te doen Recommanderende,
Sarna hebben ons aen landt mit Casuel victoria
vervoegt, den secreten Raedt (verrijen, en desclue
onse Commissie van D. E. Gouverneur Generael en
Raaden van India gecommunicert, dewelcke
by haer actus geacceptert, ende ons in t Executieren
van des Compes. Dienst alle Behoordlycke assistentie
toe gesigot, —

Tot Supplement vanden secreten Raedt, volgens ordre
van D. E. Gouverneur Generael ende Raaden van India
de Novo te formeeren, syn genominert den Cap:
Westerman, Schipper Jan Ysbrandtz ende Cap: Reynw:
Dobbertyn, als Breeder pp. Resolutie duet omt
getrocken is Pelyckende, —

De 14de Jan^{is} Syn Sondacchs hebben Gods ouer ons Aertwement
voor syn genade geloof ende gedanck, —
den selven Morgen Comparcerden mit Casuel, om ons
te verwilleromen, d' Orangg van Noersalouw, —
oma, ende enige van twee Corcorren wt d' vlassers
dewelcke ter presentie vanden Luytenant Puter
Nuyts, verlaerden, dat die van d' vlassers tot Pangay
gants onwillich waeren, ende alsoo d' Corcorren
door gesigde onwillichsicht meest met Jongens ende
obbequaem volck versien waeren, hebben haer
mit vermidelyck tot said de voir met wyt loopige
Redenen aengemaent, ende wederom gesonden, —

Dat haer Beste volck mede brengen souden en met haer gantsche hongie soo voo^{er} desen plaatsen te pangayin, te verschynen gelastet, waer mede soo veel geoffertudert is dat sulcx toe geseydt, en met contentemindt coedrom ver trocken sijn,

Ende alsoo d' h^o gouderneur vanden heuvel seydt dat Loetij Noij Quelquepoetij heeft moeten vluchten is den Luytenant Nuyts gelastet, dat Lowys aen hem souden, en topresten der Loetien ten hoocken Reccommanderen sal,

Meer gemelde Luytenant Pucier Nuyts als hoofd op de Ghyassirs gestelt synde, hebben bevolen dat sich met sijn gantsche hongie op hattasouls sal laten vonden,

Op d' 2de Jan: Den Siotten Raadt vergaderet sijnde, hebben de genominerde siersoonen tot supplement desselffs den Le doorlycken bedt gepresteert

Item u de Commissie van d' heer Deutecum als Instructie waer by in alle te doen Exploiten generael velt ouersten geauthorisieret wort, den Raadt gecommunicert, ende met Le hoorlycke solemmitijt geacceptiert,

waer op ter standt alle d' Instructienden gemelden Raadt voor gehouden sijn,

De Lezendinge van den a twee Jachten naer Banda tot overvoeringe der soldaten vandaer herriwaerts, is om verscheide Consideratie goet gevonden naer te sachten t' s' lue door die van Banda gevoegelyck gescheiden konnen,

Den tocht ofte Le legeringe van Succella, met alle vyortensheyt aen te grypden is met ~~de~~ ernstem, mige

mye Resolutie goet gevonden —
Ten welken Eynde alle Orangge onse onderdanen
tegens dato geciteert ende gecompardert synde,
hebben haer onse Intentie van een aenstaende tocht
doch dat de selven op Essin Waauway soude gesden
voor geboude, ende met veel Ridenen tot anime,
uylteyt vermaendet Mitsgaders gelastet dat met
haer gantsche macht tegens saterdach naest
comende souden gereet wesen doch op haer Ernst
tuk versoeck hebben hen tot sondach wt
stel verguns daerop wederom vertrocken.
Eyn,

Byg dato door Tromlach alle Soldaten en Matroosen
doch in sunderen dat hem aenboort souden voeg
om op Morgen een general parade te doen
ten Aensien het Jaecht de sterre alle de
Soldaten van Battavia gelicht ende op dato met
de selve eert gearriveert is —
Ghemelde Jaecht Battavia was noch in Lir, doch
Benden slants by houdende,
vto des namiddachs is de Chaloup vant schip Louys
gearriveert, de welcke met water naer Battavia
hadden aff gesonden sijn de selve verstaen nyf de
Missive van schipper Frans Lindertsz valck
dat hy op 8 deses 4 $\frac{1}{2}$ mylen N. O. ten N. van
Noesselaew Was, met veride dat gemelde Eylan
niet souden komen Besylen, maer sich naer
Banda moeten vervoegen alsoo gant nyf van
brandt hout versuyn Was,
Sigin den Avont hebben ontrent den Oliphant
een Mortur lacten Brengen om met het
gewicht.

Daernaer hebbed on stapel
want Casteel ontboden
om te nemen met soe
veel frugt ter lue nocht
geproviandiert was, de
welcke my geantwoort
heest niet meer als an
vadt ma Crugt samer
te worden,

Geve de dit garnaten, een Rivier te nemen, wat
Lengte met deselve kan geworpen worden, om ons in
toecomende daer naer te komen Reguleren, ende hoe
na ende hoe verre de selue van des vyants stercke
te stellen zij. Bewinden dat ons genodichsacm buyten
Musquet schoot houden kunnen, alwaer schoon dat met
steen kayen daer nuyt overpen wilden.

3

By so: dno Is goet gevonden, Latta balat ende Partij a langh te
belusten de bevorderinge, dat eenige ploonen naer
gemelde Negris gesonden worden. Ende is hen tot an
sietken van vruntschap ende Bandere Partij een
Wille Charenij toe gesonden.

Den Luytenant Walraven de Riviere, hebben, volgens
geobtimert Appointement vanden acht. Raad van
Justitie des Casteels Batavia, in qualiteyt viderom
doen herstellen, laetende niet te minden Luytenant
Jonge Jan ten aensin de gelegentheys des Tyds,
sulcx verrijcht in syn present Bedieninge, mits
dat hy den gemelde de Riviere de eerste plaats als
Cap Luytenant cidiere,

Dr. Albin Paekens wort Catorne Gaeren inde ses.
dno met Cami Madina deort. Sacht de star wt een
Macassarische Jonck veroverd, Lyn goet gevonden
aenden Meest biedende te vercoopen, ende te contin
gent tot verueringe want volck te gebruycken
Item is s. hulff be laste dat Hendrick vogel op Lyn
Reickeninge sal goet gedaen worden, soo veel by
quitantie sal doen. Blycken aenden Coopman

van Santia Doctael te hebben, Ende
dat men moe schult boecken een rick. t synen laste
sal formieren voor soo veel gemelde Coopman ont,
Janger

Fangen heeft, om met vaderlandt de Betalinge te
Procureeren

Om alle confusien te Preuenieren, is merck te staen
dat alle de soldaten, naer gedaene Parade, haer
verdrum op de schepen sullen veruolgen, alwaer
hen soover naer gelegenheit seyt mogelyck is, kwetsinge
sal tor gesonden werden, —

Item dat men de Soldaeten vant Jacht Batta via
70de de ster gecomen sal Procureen op't schip Bouijre
en by aldien de Provisie tot de Lieve van gemelde
Jacht niet geschieden kan, vant sort de selve
sal vergodet worden, —

De Tollken Hans en Frans hebben gesinuart
binnen een a twee dagen naer Radia Sannuet en
de bou' Louw te gaen, om hen lieden soo haest mogel
is aente presten, —

Tot visite van het Jacht Cotzijn hebben alle de
schepers en Timmerlieden vande vloot gecom,
miltiert, ten Aensien t selve soo seck is dat
nauwelijc met twee pompen kan boven ge,
houden worden, —

Op 11 dito Alsoo door schiffelyck Rappoort de Schepers
ouer de visite vant Jacht Cotzijn, bemerckes
gemelde Jacht siet siet gestelt te Zyn, —
Discordeerende not stans in vbat manieren tselue
soude konnen ge solpen worden, vanden Echter goet de
leckagie naer vermoegen te Remedieren, ende t Jacht
tot den Jacht te gebruycken, op dat ons egeris tot den
besittinge verstrecken mach, —

De timmerlieden verclaren dat de Fockmast gantsch
verrot is ende vergaen is, dat oock in den top een
gantsche Arm kan ingesteecken worden, der halven
hem belasten

hen Belasten de Stinge door te sekeren en te
worden ter tyt gecomen sullen syn. daer de Mast
sal komen vernieuwt werden,

O Orangkays van Lilliboy, hebben op haer instan-
lyck versoek toegestaan, dat met ^{haer} Negris op
siederick sloop daer by gelegen haer blyven mogen
tot merder sekerheit heyt ter wyl haer man blyft
met ons op de Socht syn sal,

De Jacht de Ster syn genootsaccht met milice socke
want te versien den schipper Lagende dat op Battaw
t selue van Equipage meester niet heeft bekomen
komin, Twelck ons voorbaer siet vrenempt voor
compt,

De Besindinge der Borden oft Alpboros op d' Oostlyde
van Ceylan ende Ceylan Lauwt is by den Raet goet
gevonden ouer Banda te geschieden, ten welken Eynde
D' Onderstaende Missive aen D' H^o Gouverneur Acoley.
P. J. Jacht van Maerten Jansz vogel De Perres
Genacmpt, gedepreheert hebben,

E. D. Crinaveste, vroomer
Wysse voorsienige siet deserreten
Heer,

~~Wij syn belast d' ed. vuyt crachte vande Instructie van
d' geduechten Ouersten, myn Heeren den gouernur
Generael ende Raden van Indiën, toe te schrijven Ende
D' Ordonnetren sulckx doen by desen dat met het schip
Din Ardent, twelck neffens de Bords gederstindert was
om de gewoomlycke secoursen ende Noodige behoeften
voor d' e. quartieren van Batavia ouer te Loringen
en wy niet twyffelē of voor den Ontfangd desen ald.
gearriviert sullen wesen, d' e. soude geluech en in
geenen deeler~~

geenen deelen naelacten, Maer sonder Cengge uytstell
loft om grinder Oorsaecken Excuseren, ons alhier soo —
veel Soldaaten tot assistentie ende uytvoeringe van syn
welgemelde Ed. Last te versenden met den aldereersten
des eemichsints by v. e. gemist in sonder vrees ofte
Mitschelyck Priucikel voor 4 a vyl Maenden vyl
gesonden souden kunnen werden, —

Maer alsoo wy na d'oprichte waerheit Eychent mit
hebben kunnen vernemen hoer sterck v. e. quarmisoin
mochte wesen, hebben gerader gedaacht, hoer tot v. e.
Dispositie sulcx opentia laten: Dan in gemelte
saecken Eemichsints v. e. voor te schryven de vyl
een vyer de nootsaecklyckheden inde gebreicken tot
Noodige defensie syner quartieren best bekendt Ende
v. e. gewilligst vyer ende genegentheit om den wyl
standt deser quartieren te bevorderen ons en alle
genougsaem Beproeffe sijn, —

Wes salven met patientie sullen verwaachten de
geene v. e. goet vinden ons vyl last voorsd. te versenden
ende dinen de silve soodanige te wesen, werden verbon
tyt geexperteert sijn om geene Redenen willen oüts
blyven: Op dat wy t'gelal van dien van der suppleren
mogen, geen perijckel, vrees, ofte Bedenckinge
Bergouwen v. e. ouer dese saeck te nemen, want
mit afwisen der soldaaten, by de Matroosen van
gemelte schepen geassisteert ende de seluedunste
waergenomen kunnen werden des wy ons alsnoch
vylt beuvel als bouen tot sulcx vylsaeten
vorderdewyl voordesen v. e. bewyst ende aengedient
is, hoer dat wy onse geassocieerde vrunden en onder da
vande Cust Ceram resiren die van Ketting Ceram,
landt Ende goram versocht en ofe gemaint hadde,
In Eynde mit een sufficiente, groote en acnsu,
delijck Matst — tegens den Quimalada en
den

17

Den Hitöes opt spoodigste te Water en te Landen
onster dinsten Comen wilden:
Maer dat gemelte macht Be Saluën die van goram en
Ceramlauew van Kijfingh aff, Conder welke voor
gegeven woorden, dat die van Ceramlauew als tot
op Haja Tammalaüw en noch naerder Tot Lepa
stere 1500 Mannen te Landt en te Water met thuln
stuep Corcorren, gecomen souden wesen. Dan om aff
loopen van gemelte Negerij Lepa welck haer en onse
Vjanden waren te samen wederom te Ruyge gekerst
op dat ouer soo groote Victoria by de haere souden
feeste Maken en vrolyck wesen.

Soo hebben wy voor die tyt gien dinsten met allen
vander sielen Cumen trecken, soe wil groote seelckag:
Costen en Moeyten daer aen geleyot syn gelyck &c:
Spesnael der by particulere Missie ont leedt ende
bekent gemact is.

Echter alsoo de Hoofden ofte de Orangg: van
Kijfing, Ceramlauew, en Hatahaüw t'ontdied
vonder Kieren van gemelte Macht, alder aent
Castiel geexcuseert en daerin bouen beloofst hebben,
dat met de Comptste vande Batavische secours
opt Alderspoedichste met gelycker handt vuyge
Macht ons souden torcomen. Ende wy Jegenwoorde
glen vaertuyck ofte volck affsetten ofte onbrieten
mogen, om sodanige Boote base aen haer luyden
te doen, de beloofde hulpe te vorderen alsoo ons
volck en vaertuyck tot vuytvoeringe van syn.
Ed. Last alder soe noodich hebben,

Dan aen gesien wy vuyt Rwe E. Aengename
vanden 11. November leest liden vercremen

Dat &c.

Dat V.C. Aldaer van ses stuez Corcorren en ver-
se de yde wel beschepte Orangbays treffelyck versien
syn, oock aen vwe E. willicht: om in desen tyts
geleent seyt de generale Comp: voor treffelycke
Dienst te doen nyet en twyffelen Ende dat wy
wel wietten hoelangsaem dese luyden in haer
Resolutie syn hou sy futselen en semmelen op dat
houen de voorverhaelde Redenen ons affgesonde
nyet onnuttelijck op gehouden souden werden: —
Goet gevonden ende geresolveert hebben V.C. mits
Desen te versoecken en te belasten, dat opt sigs
deses een a twee wel gemande Corcorren ofte twee
wel beschepte Orangbays van Cramlauwt
tot Kisting, gouly, goulo, ourien, gutllibon
gutllimoury, bibel, salmette satidau Tobowar,
namma, ende soo voorts tot alle die geene welcke
in dese laeste Tocht ons gereset waren Toetcomen
geliefde ofte Linder, Ende met eenen onse Residen
op Libit hattimette, te witen den schryver
Roeloff ende den Corporael Claes Fransz
door haer luyden doen aenmamen, dat tot affpres-
singe der gemelde macht haer vytterste
devoir aenleggen willen, —

Ende op dat die van Cramlauwt inde andere
tot desen gewenschten Tocht te eerder gaminere
ende te bewilligst gemaeckt souden werden
haer de vynt den naem van Lynwit gemelte
Ed: Laeten aentseggen dat in gevallen die van
Cramlauwt ons niet aensienelycke Macht
in dese gelegent seyt a bestieren sullen, syn
wel gem. Ed: haer Remitteren ende quyt
schelden sal, alle haer achterstalle troelck
sy luyden byt Crachte vant laeste contract
schuldiel

Ik huldeck syn alre geneticael Comp^{te} te L^{tales}
 Seckeren Bandamen en Moorsche Paepen ont
 Eenige Paepen alker acht Castiel gewoont hebben
 Neffens een Orangge soon van quelle warou laest
 op si ram lauwot verouert hebben wy goet
 gevonden hier mede te sinden, op dat dese twee
 Joonen alre de Negerijs voor de bestellen souden
 sickeren Brijven, die de Bandamen en Vuyt
 Batavia aen haer O. s. schryven: en met eenen
 de opmanninge en assettinge van de belofde macht
 vorderen: ende onse goede meeninge haer luyder
 openbaeren.

V. O. sal gelieven Met den Alderersten t'vact
 tujck aff te sitten ende dese score luyden met herse
 lauw derwaerts schicken Neffens die geene die
 V. O. alre sullen ordomeeren om dese Bootseba
 ter verhael der plaetse te doen: by sullen niet
 naerlaetend t selve vaertujck opt alder spoedick
 V. O. elvedrom toe te sinden op dat niet Lange
 van volck ende vant selve soudt Blyven ont
 bloot

Ende hier mede Gynidigende
 Ed. Erentfeste, vrome, Wyse, Voorsien,
 seer discretten Heere:

Brovelende O. O. naar vrunderlycke groetmisse
 inde genadige Protectie des alder spoedick
 geselschop Ambogna mit Castiel Victoria desen
 xij^e January 1635.

L. Swoorse Pacht de Peril hebben mede
 gesonden de Neef van den Orangge Killwarou

op